Μακεδονία 25 Μαΐου 1927
Ελ.Μετ.

ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ Ο ΓΑΜΟΣ

ΥΠΟ ΕΛΠΙΝΙΚΗΣ ΣΑΡΑΝΤΗ

Διηγηθήκαμε στὸ προηγούμενο φύλλο τὰ ἔθιμα τῆς ἑβδομάδος τῆς πρὸ τοῦ γάμου, ὅπως διατηροῦνται στὴ Θράκη. Τώρα θὰ μιλήσουμε γιὰ τὰ ἔθιμα τοῦ γάμου. Κατὰ τὴν τελευταία λοιπὸν ἡμέρα ποὺ μένει ἡ νύφη στὸ πατρικό της σπῆτι, ἀφοῦ σπάσουν τὸ κουλλίκι, δὲν πρέπει νὰ βγῇ οὔτε ἕνα μικρὸ κομματάκι ἔξω ἀπὸ τὸ σπῆτι, γιὰ νὰ μὴ δόσῃ καμμιὰ ἀπὸ ἔχτρα νὰ τὸ φάγῃ ὁ σκύλος ἢ ἡ γάτα καὶ ἐλπίσῃ «ὅ,τι μόνιο ἔχει ὁ σκύλλος μὲ σὴν γάτα τέτοιο μόνιο νὰ ἔχῃ καὶ τὸ ἀνδρόγυνο». Ἡ νύφη δὲν τρώγει ἀπὸ τὸ κουλλίκι.

Ἔπειτα λένε αὐτὸ τὸ τετράστιχο, δημοτικὸ τῆς Κεσάνης τῆς Θράκης:

Προσκύνα νύφη, φίλησε τῆς μάνας σου τὸ χέρι
γιὰ νὰ σοῦ δόσῃ τὴν εὐχὴ νὰ πᾷ νὰ κάνῃς ταίρι
Στὴν πόρτα τς δὲν μεταρχεσαι, στὴ πόρτα τς δὲν πατάεις,
καὶ ἂν ἔρχεσαι καμιὰ φορά, θὰ βιάζεσαι νὰ πάῃς.

Ἢ λένε αὐτό:

Κάνε μετάνοια φίλησε τῆς μάννας σου τὸ χέρι
γιὰ νὰ σὲ δώσῃ τὴν εὐχὴ νὰ ζήσῃς μὲ τὸ ταίρι.

Ἡ νύφη θὰ σηκωθῇ, θὰ κάνῃ μετάνοια νὰ φιλήσῃ τὸ χέρι τοῦ πατέρα καὶ τῆς μητέρας. Ἔπειτα νὰ φιλήσῃ τὸ χέρι τῆς θειᾶς, τοῦ θειοῦ καὶ ὅλων τῶν ἡλικιωμένων. Θὰ φιλήσῃ τ' ἀδέλφια της καὶ οἱ φιληνάδες ὅλοι κλαῖνε...

Τὸ δένδρο ποὺ ποτίζατε δῶ μέσα στὴν αὐλή σας
τώρα θὰ σᾶς τὸ πάρουνε καὶ δόσε τὴν εὐχή σας.

Στὴν γωνιὰ τοῦ μιντεριοῦ βάζουν ἕνα σκαμνὶ καὶ ἐκεῖ κάθεται ἡ νύφη καὶ ὅλο κλαίει καὶ παραπονιέται..

⁂

Τὸ ἄλλαγμα καὶ ξούρισμα τοῦ γαμβροῦ.— Τὸν γαμπρὸν ἀλλάζουν παλληκάρια. Ἕνα παλληκάρι θὰ γυρίσῃ τὴν κάλτσα τοῦ γαμπροῦ σ' ὅλους τοῦ σπητιοῦ νὰ τὴν ἀσημώσουν καὶ θὰ τὴν φορέσῃ μὲ τὰ ἀσημώματα μέσα. Θὰ πατήσῃ μέσα στὸ σινί, θὰ τὸν φορέσουν τὸ μποχτσαλῆκι τῆς νύφης, καὶ τὰ γαμπριάτικά του ροῦχα. Οἱ φίλοι του θὰ τὸν ξουρίσουν.

Μπαρμπέρη μ' τὰ ξουράφια σου, καλὰ νὰ τ' ἁρματώσῃς
νὰ ξουραφίσῃς τὸν γαμπρ. νὰ μὴ τὸν αἱματώσῃς.

Θὰ τὸν καθίσουν σὲ σκαμνί, ἐπάνω στὸ μαξιλάρι ποὺ τοῦ ἔστειλε ἡ νύφη καὶ ὕστερα θὰ ξουρισθοῦν καὶ τὰ παλληκάρια. Βάζουν κατόπιν τοῦ γαμπροῦ τὸ «τελιασμένο» (φτιασμένο μὲ σύρμα) λουλοῦδι τῆς νύφης καὶ κεῖνος θὰ σηκωθῇ νὰ φιλήσῃ τὸ χέρι τοῦ πατέρα του, τῆς μητέρας καὶ ὅλων τῶν συγγενῶν, θὰ φιλήσῃ τοὺς φίλους του καὶ θὰ καθίσῃ πάλιν στὸ σκαμνὶ μέσα στὸ σινί.

Τρεῖς φίλοι τὸν σηκώνουνε μὲ τὸ σκαμνὶ καὶ φωνάζουν τρεῖς φορὲς «ἄξιος!» καὶ ἐκεῖνος τάζει ὅ,τι θέλει.

Ἐπάνω στὸ κεφάλι τοῦ γαμπροῦ θὰ σπάσουν τότε τὸ κουλλίκι ποὺ τοῦ ἔστειλε ἡ νύφη καὶ ἡ μητέρα του τὸ κρύβει σ' ἕνα μπόγο. Θὰ τὸ φάγουν τὴν Δευτέρα τὸ πρωὶ ὁ γαμπρός, ἡ νύφη, ὁ πεθερός, ἡ πεθερά, ὁ ἀφέντης (δηλαδὴ ὁ μεγάλος ἀδελφός), τ' ἀδέλφια καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ σπητιοῦ. Δὲν πρέπει νὰ βγῇ ἔξω ἀπὸ τὸ σπῆτι οὔτε ψίχουλο. Ἂν περισσεύσῃ θὰ τὸ φάγουν τὸ ἄλλο πρωί.

Τὰ ξουρίδια (δηλαδὴ τὶς τρίχες ποὺ κόπτονται στὸ ξύρισμα), τὰ κρύβουν καὶ τὸ βράδυ μαζὺ μὲ τὰ τελιασμένα λουλούδια τοῦ γαμπροῦ ποὺ τοῦ ἔστειλε ἡ νύφη, τὰ δένουν σὲ μανδήλι καὶ τὰ βάζουν κάτω στὸ μαξιλάρι τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης ποὺ θὰ κοιμηθοῦνε γιὰ νὰ μὴ τοὺς κάνουν μάγια. Κατόπιν τὰ κρύβουν καὶ τοὺς τὰ βάζουν μαζὺ των ὅταν θὰ πεθάνουν.

⁂

Ἡ χαρά.—Στοῦ γαμπροῦ εἶνε ἕτοιμοι καὶ ξεκινοῦν νὰ πάρουν τὴν νύφη. Μπροστὰ πηγαίνει ἡ μουσική. Ὁ σύντεκνος βαστᾷ τὸν γαμπρό. Στὸ πλάγι ὁ πατέρας, ἡ μητέρα, τ' ἀδέλφια, οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι καὶ πίσω ὅλοι οἱ καλεσμένοι τοῦ κουμπάρου καὶ τοῦ γαμπροῦ πηγαίνουν στὸ σπῆτι τῆς νύφης. Ὅλοι στέκονται στὴν αὐλὴ καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα. Ἐκεῖ θὰ κεράσουν τὶς γυναῖκες γλυκὸ καὶ τοὺς ἄνδρες κρασί.

Ἐπάνω θὰ ἀνέβῃ μόνον ὁ γαμπρὸς μὲ τὸν σύντεκνο καὶ τὴν συντέκνισσα.

Ἡ κάμαρα εἶνε γεμάτη γυναῖκες καὶ κορίτσια. Ἡ νύφη δὲν σηκώνεται ἀπὸ τὸ σκαμνὶ ποὺ εἶνε καθισμένη καὶ δὲν σηκώνει τὰ μάτια. Μιὰ γυναῖκα, θεία της ἢ συγγενής, ὅταν μπαίνει ὁ γαμπρὸς τῆς λέγει: «Τράβα νύφ' τὸ πόδι σου καὶ θὰ σὲ πατήσῃ ὁ γαμπρός».

Ἡ νύφη τὸ τραβᾷ καὶ ὁ γαμπρὸς μὲ ἕνα φλουρὶ καὶ μὲ τὸ δακτυλίδι τὴν σταυρώνει τρεῖς φορὲς καὶ τ' ἀφίνει στὰ γόνατά της. Τὸ φλουρὶ τὸ δίνει ἡ νύφη στὴν μητέρα ἢ τὴν ἀδελφή της καὶ περνᾷ τὸ δακτυλίδι στὸ δάκτυλο. Δύο κορίτσια συγγενικὰ θὰ τὴν πιάσουν ἀπὸ τὶς μασχάλες καὶ θὰ τὴν κατεβάσουν.

Ἡ νύφη ἅμα βγῇ ἀπὸ τὴν ἐξώπορτα, θὰ γυρίσῃ ν' ἀποχαιρετήσῃ τὸ πατρικό της σπῆτι. Σκύβει τὸ κεφάλι της καὶ στέκεται καὶ ὁ πατέρας της ἀπ' ἐπάνω ἀπ' τὸ παράθυρο θὰ τὴν λυχνιάσῃ μὲ ρύζι καὶ παράδες,—ρύζι διὰ νὰ ριζώσῃ καὶ παράδες γιὰ νὰ εἶνε εὐτυχισμένη. Τὰ παιχνίδια παίζουν στὸ μεταξύ. Δύο παλληκάρια συγγενικά της τὴν βαστοῦν ἀπὸ τὶς μασχάλες, καὶ αὐτὴ μὲ κλεισμένα μάτια, συγκινημένη καὶ ντροπαλή, μόλις περπατεῖ. Τὴν ἐσυμβούλευσαν, ὅτι τὸ νταβοῦλι θὰ κτυπᾷ τέσσαρες φορὲς κ' ἐκείνη θὰ σηκώνῃ μιὰ τὸ πόδι. Καὶ καταντᾷ νὰ κάμουν τέσσερες ἢ πέντε ὧρες γιὰ νὰ φθάσουν στὴν ἐκκλησία, δηλαδὴ δρόμο μόλις ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας!

Κάθε λίγο σταματοῦν καὶ κερνιοῦνται ἀπὸ τὰ σπήτια. Ἀπὸ τὰ παράθυρα τοὺς ραίνουν ρύζι καὶ ὅλο τὸ χωριὸ εἶνε στὸ πόδι. Ὅταν φθάσουν στὴν ἐκκλησία, τὰ παιχνίδια παύουν.

Ἡ νύφη ἔστειλε στὴν ἐκκλησία σαράντα «πηχοπλέ» πανὶ καὶ τὸ ἔβαλαν ἀπὸ τὴν πόρτα ὡς ἐκεῖ ποὺ θὰ πατήσῃ γιὰ νὰ στεφανωθῇ. Ὁ παπᾶς θὰ πάρῃ τὴν νύφη ἀπὸ τὸ χέρι μὲ ψαλμωδιὲς καὶ θὰ τὴν βάλῃ νὰ σταθῇ μέσα στὸν χορὸ καὶ μετὰ θὰ πάρῃ τὸν γαμπρὸ καὶ ὁ κόσμος γεμίζει τὴν ἐκκλησία.

Μετὰ τὴν στεφάνωση, ἡ συντέκνισσα ρίχνει τὸ στεφανοπάνι (ὕφασμα συνήθως μάλλινο) στοὺς ὤμους τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης καὶ τοὺς ραίνουν ὅλοι μὲ παράδες, ρύζι καὶ σταφίδες. Θὰ φιλήσουν τὰ στέφανα πρῶτα ὁ πατέρας, ἡ μητέρα, τ' ἀδέλφια καὶ κατόπι οἱ συγγενεῖς καὶ ὅλοι οἱ δικοί. Ἀδελφὴ ἢ συγγενὴς τοῦ γαμβροῦ βαστᾷ τὴν νύφη καὶ αὐτὴ στηρίζεται στὸ χέρι τοῦ γαμπροῦ καὶ βγαίνουν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία. Ἐμπρὸς πηγαίνει σιγὰ-σιγὰ ἡ μουσικὴ καὶ πίσω ὁ γαμπρὸς μὲ τὴν νύφη, τὸν κουμπάρο καὶ ὅλους τοὺς καλεσμένους τους.

Οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ εἶνε ὁλόχαροι ποὺ πῆραν τὴν νύφη καὶ λέγουν στοὺς λυπημένους τῆς νύφης:

Ναί, πήραμε, ναὶ πήραμε νυφίτσα στολισμένη
ἄντε καὶ ἀφίσαμε κατούδια (γατάκια) τσιμπλιασμένα.

Οἱ γονεῖς, τ' ἀδέλφια, οἱ συγγενεῖς καὶ καλεσμένοι τῆς νύφης πηγαίνουν στὸ σπῆτι τῆς νύφης καὶ ἐκεῖ χωρὶς καρδιὰ προσπαθοῦν νὰ διασκεδάσουν.

Τὸν γαμπρὸ καὶ τὴν νύφη ραίνουν ἀπὸ τὰ σπήτια μὲ ρύζι καὶ λεβάντες.

Ὅταν φθάσουν στοῦ γαμπροῦ τὸ σπῆτι ἡ νύφη θὰ σταθῇ ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα μὲ τὸ πλῆθος, ὁ γαμβρὸς θὰ ἀνέβῃ ἐπάνω στὸ σπῆτι καὶ ἀπὸ τὸ παράθυρο θὰ ρίξῃ ρύζι νὰ ριζώσῃ τὴν νύφη, θὰ κατέβῃ νὰ τὴν πιάσῃ ἀπὸ τὸ χέρι καὶ θὰ σταθῇ πλάγι της.

Μιὰ ἡλικιωμένη συγγενὴς τοῦ γαμπροῦ θὰ δώσῃ στὴ νύφη ἕνα μπουκάλι κρασὶ καὶ ἕνα ψωμὶ νὰ τὰ βάλῃ κάτω στὶς μασχάλες της. Στὸ κατῶφλι βάζουν μιὰ προβιὰ ἄσπρη καὶ ἀπ' ἐπάνω μπαλντᾶ ἢ ὑνί, ὁ γαμπρὸς καὶ ἡ νύφη θὰ τὰ πατήσουν καὶ θὰ μποῦν στὸ σπῆτι. Ἀλλοῦ ἀντὶ ψωμιοῦ καὶ κρασιοῦ, βάζει μιὰ γυναῖκα τρία ψωμιὰ ἐπάνω στὰ στήθια τῆς νύφης καὶ τὰ βαστᾷ μὲ τὰ δυό της χέρια, ὡς ποὺ νὰ καθίσουν καὶ ὕστερα ἡ ἴδια ἡ γυναῖκα θὰ τὰ πάρῃ καὶ θὰ τὰ φᾶνε στὸ τραπέζι τὸ βράδυ.

Στὸ κατῶφλι βάζουν μιὰ προβιὰ ἄσπρη κ' ἐπάνω μπαλντᾶ καὶ ὑνί. Ὁ γαμπρὸς κ' ἡ νύφη θὰ τὰ πατήσουν καὶ θὰ μποῦν στὸ σπῆτι. Τὴν ἄσπρη προβιὰ τὴν βάζουν γιὰ νὰ γεράσουν καὶ νὰ γίνουν τὰ μαλλιά των ἄσπρα σὰν τὴν προβιά, τὸ κρασὶ καὶ τὸ ψωμὶ γιὰ νὰ ἔχουν τὴν εὐτυχία στὸ σπῆτι των.

Ἐκεῖ στὴν πόρτα ἡ ἴδια γυναῖκα ἔχει ἔξῃ κουφέτα καὶ βάζει τρία στὸ στόμα τοῦ γαμπροῦ καὶ τρία στῆς νύφης καὶ ὁρμηνεύει νὰ μὴ τὰ φᾶνε, παρὰ ἡ νύφη νὰ τὰ βγάλῃ ἀπὸ τὸ στόμα της καὶ νὰ τὰ βάλῃ στοῦ γαμπροῦ τὸ στόμα καὶ ὁ γαμπρὸς τῆς νύφης, γιὰ νὰ καλοπερνοῦν καὶ μὴ ἔχουν γλωσσοφαγιά.

Ἀνοίχτε πόρτα τοῦ γαμπροῦ, πόρτα τῆς μαυρομάτας
νὰ μπ' ὁ γαμπρὸς μὲ τσόχινα κ' ἡ νύφη μὲ κνικάτα.

Ὁ γαμπρὸς πηγαίνει τὴν νύφη στὴν καλὴ κάμαρα ὅπου θὰ καθίσῃ μὲ τὶς γυναῖκες καὶ ὁ γαμπρὸς ξέχωρα μὲ τοὺς ἄνδρες. Ἕνα ἀγόρι θὰ βάλῃ τότε ἕνα μωρὸ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς νύφης. Ἡ νύφη θὰ βγάλῃ ἀπὸ τὸν κόρφο της ἕνα μεταξωτὸ μαντῆλι καὶ θὰ τὸ δώσῃ στὸ παιδί. Ὕστερα θὰ τὸ βάλῃ στοῦ γαμπροῦ τὴν ἀγκαλιὰ καὶ αὐτὸς θὰ τοῦ δώσῃ παράδες.

Ἀφοῦ κερασθοῦν, θὰ χορεύσουν τὸν χορὸ τῆς νύφης. Ἡ συντέκνισσα θὰ σηκώσῃ τὴν νύφη κι' ἐκείνη μὲ τὰ μάτια κατεβασμένα θὰ σύρῃ τὸν χορὸ καὶ θὰ πιάσουν τὰ κορίτσια. Τότε ὁ τραγουδιστὴς τραγουδεῖ:

Χόρευε χαϊδεμένη μου, μαλαματένια βούλα
νὰ σὲ χαρῇ ἡ μαννούλα σου, ποὺ σ' ἔχει μοναχούλα

Νύφη μου καλορίζικη, νύφη μου νὰ γεράσῃς,
νύφη μου μὲ τὸν νέο σου ὡραῖα νὰ περάσῃς.

Ὕστερα σηκώνονται τὰ παληκάρια καὶ σέρνει ὁ γαμπρὸς τὸ χορό.

Λεβέντης εἶσαι, μάτια μου,
λεβέντικα χορεύεις
λεβέντικα πατεῖς στὴ γῆ
καὶ κορνιαχτὸ δὲν σέρνεις.

Πολλὰ ἀπὸ τὰ δίστιχα αὐτὰ ὅμοια σχεδὸν λέγονται καὶ στὴν Μάδυτον.

Ὁ χορὸς ἐξακολουθεῖ ἕως τὸ βράδυ, ὁπότε φεύγουν οἱ καλεσμένοι γιὰ νὰ ἔλθουν τὴν νύχτα στὸ τραπέζι. Δύο-τρία παλληκάρια καὶ τέσσερες πέντε γυναῖκες μὲ τὰ παιχνίδια ἐμπρός, θὰ προσκαλέσουν τὸν σύντεκνο καὶ τὴν συντέκνισα στὸ φαγί. Ἕνα παλληκάρι βαστᾷ μπουκάλι κρασὶ καὶ κερνᾷ ὅποιον δῇ στὸ δρόμο. Σηκώνουν ὅλοι τὸ μπουκάλι, πίνουν καὶ εὔχονται γιὰ τοὺς νειόπαντρους:

«Νὰ ζῆστε νὰ γεράστε στερεγωμέν'.»

Στὰ τραπέζι θὰ ἔχουν πολλὰ φαγιά, ποὺ τὰ μαγέρευσαν συγγενεῖς γυναῖκες: Ὄρνιθα κοκκινιστή, κρέας μὲ τὶς πατάτες, κρέας μὲ τὰ δαμάσκηνα ἢ μὲ τὰ σέλινα, πιλάφι καὶ ἄλλα. Ἡ συντέκνισσα θὰ φάῃ ξέχωρα μὲ τὲς καλεσμένες καὶ ἡ νύφη θὰ κάθεται στὸ μιντέρι καὶ ὁ σύντεκνος μὲ τοὺς καλεσμένες του θὰ τρῶνε σὲ ἄλλη κάμαρα. Ὁ γαμβρὸς θὰ κάθεται ἐπίσης στὸ μιντέρι, χωρὶς νὰ τρώγῃ. Ὅταν ἡ συντέκνισσα πιῇ κρασὶ ἡ νύφη σηκώνεται στὸ πόδι καὶ ὅταν πιῇ ὁ σύντεκνος, ὁ γαμπρὸς θὰ σταθῇ στὸ ἕνα πόδι. Ἀφοῦ φᾶνε, ἡ συντέκνισσα μὲ τὸν σύντεκνο θὰ χορεύσουν τὴν νύφη:

Συντέκνισσα ποὺ στεφάνωσες καὶ ἔβαλες στεφάνι
Νὰ σ' ἀξιώσῃ ὁ Θεὸς νὰ βάλῃς καὶ τὸ λάδι.
Νὰ ζῆσ' ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρὸς νὰ ζήσῃ κι' ὁ κουμπάρος
Νὰ ζήσουν οἱ συμπέθεροι νὰ κάμουν κι' ἄλλους γάμους.

Ἡ νύφη θὰ κεράσῃ τὴν συντέκνισσα γλυκὸ καὶ αὐτὴ θὰ ρίξῃ μέσα στὸ δίσκο τὸ «ξένιασμα» τὸ δικό της καὶ τοῦ συντέκνου. Ἡ λέξη εἶνε ἀρχαία ἑλληνικὴ σημαίνουσα δῶρον (βλ. Ἰλιὰς Ζ 218). Καὶ εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς ἦτο γνωστή, ὡς ἀναφέρει ὁ Βυζάντιος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν (Τόμος Γ. σελ. 163-4). Ἡ νύφη ρίχνει ὄχι μόνον τὸ δικό της ξένιασμα, μὰ καὶ τοῦ συντέκνου. Θἆναι φλουρὶ εἰκοσιπεντάρικο, ἢ μικρότερο ἢ μεγαλύτερο.

Ἦλθε ὁ τίμιος καιρὸς καὶ βλογημένη ὥρα
νὰ σμίξῃ τὸ γαρύφαλο μὲ τὴν χρυσῆ τὴν βιόλα.

Ὅταν φύγουν οἱ καλεσμένοι, θὰ φάγουν ὁ γαμπρός, ἡ νύφη, τὰ πεθερικὰ καὶ οἱ στενοὶ συγγενεῖς.

⁂

Ἔπειτα ἀπὸ τὴ χαρά.— Ἐὰν ἡ ἑπομένη ἡμέρα τῆς Κυριακῆς τύχῃ νὰ εἶνε ἑορτή, ὁ γαμπρὸς δὲν κοιμᾶται μὲ τὴν νύφη καὶ τότε ἡ νύφη θὰ κοιμηθῇ μαζὺ μὲ τὴν θείαν ἢ μίαν ἡλικιωμένην συγγενῆ τοῦ γαμπροῦ. Τὸ πρωῒ ἡ νύφη θὰ ρίξῃ νερὸ νὰ πλυθῇ ὁ γαμπρός, ὁ πεθερός, ἡ πεθερά, ὁ ἀφέντης (ὁ μεγάλος ἀδελφός).

Ὁ γαμπρὸς θὰ βγῇ τὴν Δευτέραν ἢ τὴν Τετάρτην καὶ θὰ πάῃ στὸ σπῆτι τῆς μητέρας τῆς νύφης καὶ τοῦ πατέρα νὰ φιλήσῃ τὸ χέρι των. Ὕστερα θὰ πάγῃ στὴν ἀγορὰ νὰ ἀγοράσῃ μιὰ κίτρινη σκούπα, ἕνα ἀδράχτι καὶ ἕνα σκαμάκι βαμβάκι καὶ θὰ τὰ δώσῃ στὴ νύφη. Αὐτὴ τότε πηγαίνει στὶς τρεῖς κῶχες τοῦ σπητιοῦ καὶ κάμνει στὸ ἀδράχτι τρεις κλωστὲς ἴσα μὲ τὸ μπόϊ της καὶ δένει τὴν κάθε μιὰ ἀπὸ σαράντα κόμπους καὶ τὶς βάζει στὸ κάτω μέρος ἀπὸ τὸ σεντοῦκι της καὶ τὸν καιρὸ ποὺ θὰ πεθάνῃ τῆς τὰ βάζουν μαζύ της γιὰ νὰ μαρτυρᾷ στὸν ἄλλο κοσμο ὅτι ἔγινε νύφη.

Τὸ μεσημέρι θὰ γίνῃ τραπέζι στὸ σπῆτι τῆς νύφης. Θὰ φάγουν τὰ πεθερικά, ὁ κουμπάρος, ἡ κουμπάρα, οἱ θειοί, οἱ συγγενεῖς καὶ ἀπὸ τῆς νύφης τὸ σόγι. Μετὰ τὸ μεσημέρι ἡ νύφη θὰ δώσῃ τὰ «μποχτσαλήκια» στὸν πεθερό, στὴν πεθερά, τὸν σύντεκνο, τὴν συντέκνισσα, θὰ στείλῃ μανδηλώματα σὲ ὅσους τὴν ἔδωσαν ριξίματα, μαντῆλι, κάλτσες ἢ καὶ σακκούλα ἀναλόγως μὲ τὸ πόσο μεγάλο ἦταν τὸ ρίξιμο.

Τὴν ὀγδόη μέρα μετὰ τὸ γάμο, ἡ νύφη τὸ πρωῒ θὰ πάῃ στῆς μητέρας της τὸ σπῆτι. Ἐκεῖ τὸ μεσημέρι θὰ γίνῃ «φιλιά» (φίλημα), θὰ φάγῃ ὁ γαμπρός, ἡ νύφη, ὁ πεθερός, ἡ πεθερά, ὁ ἀφέντης, οἱ κουνιάδοι καὶ οἱ κουνιάδες καὶ τὸ βράδυ ἀφοῦ σκοτειδιάσῃ θὰ πᾶνε στὸ σπῆτι των.

Τὸ Σάββατο, στὶς δεκατέσσερης, ἡ κουμπάρα θὰ πάρῃ τὴν νύφη στὸ σπῆτι της νὰ λουσθῇ. Τὸ πρῶτο λούσιμο τῆς νειόνυφης δὲν πρέπει νὰ γίνῃ στὸ δικό της σπῆτι. Ὁ κουμπάρος τὸ βράδυ θὰ φέρῃ τὸν γαμπρό, ἐκεῖ τὸ βράδυ θὰ φᾶνε καὶ ἐκεῖ θὰ κοιμηθοῦν. Ἡ συντέκνισσα ἀπὸ βραδὺς θὰ φωνάξῃ τὶς γειτόνισες, συγγενεῖς καὶ φιληνάδες νὰ ἔλθουν τὸ πρωῒ τὴν Κυριακὴ γιὰ νὰ κατεβάσουν τὴν νύφη στὴν ἐκκλησία. Τὶς νυφικὲς λαμπάδες στέλουν ἀπὸ βραδὺς καὶ θὰ βγοῦν μαζὺ μὲ τὰ Ἅγια. Μετὰ τὴν λειτουργία θὰ διαβασθῇ ἡ παράκλησις τῆς νύφης. Ὁ παπᾶς θὰ μνημονεύσῃ πρῶτα τὸν γαμπρὸ καὶ τὴν νύφη, τὰ πεθερικὰ καὶ ὅλους τοὺς καλεσμένους τῆς χαρᾶς. Ἡ νύφη θὰ δώσῃ στὴν παράκλησι μιὰ ἢ μισὴ λίρα.

Ἡ κουμπάρα θὰ πάρῃ τὴν νύφη καὶ ὅλες τὶς προσκαλεσμένες στὸ σπῆτι της. Περνῶντας ἀπὸ βρύσι ἡ νύφη θὰ τὴν ἀσημώσῃ, θὰ ρίξῃ δηλαδὴ μέσα στὴ γούρνα παράδες καὶ τὰ παιδιά, ποὺ τὸ ξεύρουν, παραφυλάγουν καὶ τοὺς πέρνουν.

Ὅλοι θὰ κερασθοῦν καὶ θὰ φύγουν, θὰ μείνῃ μόνον ὁ γαμπρὸς καὶ ἡ νύφη γιὰ νὰ φάγουν τὸ μεσημέρι.

Τὰ παλαιότερα χρόνια ἐπὶ σαράντα μέρες δὲν ἄφιναν τὴν νύφη νὰ βγῇ ἔξω ἀπὸ τὸ σπῆτι καὶ στὶς 40 τὴν πήγαιναν στὴν ἐκκλησία. Ἔλεγαν πὼς ἡ νύφη εἶνε σὰν τὴν λεχοῦσα καὶ ὅπου πατήσῃ ἀσαράντιστη νύφη χορτάρι δὲν φυτρώνει. Ἡ νύφη ἀπὸ σεβασμὸ δὲν μιλοῦσε ἐμπρὸς στὸν πεθερὸ καὶ τὴν πεθερὰ καὶ τὸν ἄνδρα της. Ποτὲ ἐμπρὸς σὲ ξένους δὲν ἔλεγε τὸν ἄνδρα της μὲ τὸ ὄνομά του. Ἔλεγεν «ὁ δικός μου». Ἀργότερα ὅταν ἀποκτοῦσε παιδί, ἔλεγεν «ὁ πατέρας μας» καὶ ὅταν τὸν φώναζε ἔλεγε: «ἔλα λεγῶ» ἢ «ποὺ εἶσαι κελῶ;»

ΕΛΠΙΝΙΚΗ ΣΑΡΑΝΤΗ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΓΑΜΟΣ

ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ Ο ΓΑΜΟΣ

ΥΠΟ ΕΛΠΙΝΙΚΗΣ ΣΑΡΑΝΤΗ

Ἀθηνῶν Ἐλ. Βῆμα 29 Μαΐου 1927.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ©

Διηγηθήκαμε στὸ προηγούμενο φύλλο τὰ ἔθιμα τῆς ἑβδομάδος τῆς πρὸ τοῦ γάμου, ὅπως διατηροῦνται στὴ Θράκη. Τώρα θὰ μιλήσουμε γιὰ τὰ ἔθιμα τοῦ γάμου. Κατὰ τὴν τελευταία λοιπὸν ἡμέρα ποὺ μένει ἡ νύφη στὸ πατρικό της σπῆτι, ἀφοῦ σπάσουν τὸ κουλλίκι, δὲν πρέπει νὰ βγῆ οὔτε ἕνα μικρὸ κομματάκι ἔξω ἀπὸ τὸ σπῆτι, γιὰ νὰ μὴ δόση καμμιὰ ἀπὸ ἔχτρα νὰ τὸ φάγη ὁ σκύλος ἢ ἡ γάτα καὶ ελετήση «ὅ,τι μόνιο ἔχει ὁ σκύλλος μὲ τὴν γάτα τέτοιο μόνιο νὰ ἔχη καὶ τὸ ἀνδρόγυνο». Ἡ νύφη δὲν τρώγει ἀπὸ τὸ κουλλίκι.

Ἔπειτα λένε αὐτὸ τὸ τετράστιχο, δημοτικὸ τῆς Κεσάνης τῆς Θράκης:

Προσκύνα νύφη, φίλησε τῆς μάνας σου τὸ χέρι
γιὰ νὰ σοῦ δόση τὴν εὐχὴ νὰ πᾶ νὰ κάνης ταῖρι
Στὴν πόρτα τς δὲν μετάρχεσαι, στὴ πόρτα τς δὲν πατάεις,
καὶ ἂν ἔρχεσαι καμμιὰ φορά, θὰ βιάζεσαι νὰ πάης.

Ἢ λένε αὐτό:

Κάνε μετάνοια φίλησε τῆς μάννας σου τὸ χέρι
γιὰ νὰ σὲ δώση τὴν εὐχὴ νὰ ζήσης μὲ τὸ ταῖρι.

Ἡ νύφη θὰ σηκωθῆ, θὰ κάνη μετάνοια νὰ φιλήση τὸ χέρι τοῦ πατέρα καὶ τῆς μητέρας. Ἔπειτα νὰ φιλήση τὸ χέρι τῆς θειᾶς, τοῦ θειοῦ καὶ ὅλων τῶν ἡλικιωμένων. Θὰ φιλήση τ' ἀδέλφια της καὶ οἱ φιληνάδες ὅλοι κλαῖνε...

Τὸ δένδρο ποὺ ποτίζατε δῶ μέσα στὴν αὐλήσας
τώρα θὰ σᾶς τὸ πάρουνε καὶ δόσε τὴν εὐχή σας.

Στὴν γωνιὰ τοῦ μιντεριοῦ βάζουν ἕνα σκαμνὶ καὶ ἐκεῖ κάθεται ἡ νύφη καὶ ὅλο κλαίει καὶ παραπονιέται...

* * *

Τὸ ἄλλαγμα καὶ ξούρισμα τοῦ γαμβροῦ.—Τὸν γαμπρὸν ἀλλάζουν παλληκάρια. Ἕνα παλληκάρι θὰ γυρίση τὴν κάλτσα τοῦ γαμπροῦ σ' ὅλους τοῦ σπιτιοῦ νὰ τὴν ἀσημώσουν καὶ θὰ τὴν φορέση μὲ τὰ ἀσημώματα μέσα. Θὰ πατήση μέσα στὸ σινί, θὰ τὸν φορέσουν τὸ μποχτσαλῆκι τῆς νύφης, καὶ τὰ γαμπριάτικα του ροῦχα. Οἱ φίλοι του θὰ τὸν ξουρίσουν.

Μπαρμπέρη μ' τὰ ξουράφιά σου, καλὰ νὰ τ' ἀρματώσης
νὰ ξουραφίσης τὸν γαμπρὸ νὰ μη τὸν αἱματώσης.

Θὰ τὸν καθίσουν σὲ σκαμνί, ἐπάνω στὸ μαξιλάρι ποὺ τοῦ ἔστειλε ἡ νύφη καὶ ὕστερα θὰ ξουρισθοῦν καὶ τὰ παλληκάρια. Βάζουν κατόπιν τοῦ γαμπροῦ τὸ «τελιασμένο» (φτιασμένο μὲ σύρμα) λουλοῦδι τῆς νύφης καὶ κεῖνος θὰ σηκωθῆ νὰ φιλήση το χέρι τοῦ πατέρα του, τῆς μητέρας καὶ ὅλων τῶν συγγενῶν, θὰ φιλήση τοὺς φίλους του καὶ θὰ καθίση πάλιν στὸ σκαμνὶ μέσα στὸ σινί.

Τρεῖς φίλοι τὸν σηκώνουνε μὲ τὸ σκαμνὶ καὶ φωνάζουν τρεῖς φορὲς «ἄξιος» καὶ ἐκεῖνος τάζει ὅ,τι θέλει.

Ἐπάνω στὸ κεφάλι τοῦ γαμπροῦ θὰ σπάσουν τότε τὸ κουλλίκι ποὺ τοῦ ἔστειλε ἡ νυφη καὶ ἡ μητέρα του τὸ κρύβει σ' ἕνα μπόγο. Θὰ τὸ φάγουν τὴν Δευτέρα τὸ πρωὶ ὁ γαμπρός, ἡ νύφη, ὁ πεθερός, ἡ πεθερά, ὁ ἀφέντης (δηλαδὴ ὁ μεγάλος ἀδελφός), τ' ἀδέλφια καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ σπιτιοῦ. Δὲν πρέπει νὰ βγῆ ἔξω ἀπὸ το σπῆτι οὔτε ψίχουλο. Ἂν περισσεύση θὰ τὸ φάγουν τὸ ἄλλο πρωί.

Τὰ ξουρίδια (δηλαδὴ τὶς τρίχες ποὺ κόπτονται στὸ ξύρισμα), τὰ κρύβουν καὶ τὸ βράδυ μαζὺ μὲ τὰ τελιασμένα λουλούδια τοῦ γαμπροῦ ποὺ τοῦ ἔστειλε ἡ νύφη, τὰ δένουν σὲ μανδήλι καὶ τὰ βάζουν κάτω στὸ μαξιλάρι τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης ποὺ θὰ κοιμηθοῦνε για νὰ μὴ τοὺς κάνουν μάγια. Κατόπιν τὰ κρύβουν καὶ τοὺς τὰ βάζουν μαζὺ των ὅταν θὰ πεθάνουν.

* * *

Ἡ χαρά.—Στοῦ γαμπροῦ εἶνε ἕτοιμοι καὶ ξεκινοῦν νὰ πάρουν τὴν νύφη. Μπροστὰ πηγαίνει ἡ μουσική. Ὁ σύντεκνος βαστᾶ τὸν γαμπρό. Στὸ πλάγι ὁ πατέρας, ἡ μητέρα, τ' ἀδέλφια, οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι καὶ πίσω ὅλοι οἱ καλεσμένοι τοῦ κουμπάρου καὶ τοῦ γαμπροῦ πηγαίνουν στὸ σπῆτι τῆς νύφης. Ὅλοι στέκονται στὴν αὐλὴ καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα. Ἐκεῖ θὰ κεράσουν τὶς γυναῖκες γλυκὸ καὶ τοὺς ἄνδρες κρασί.

Ἐπάνω θὰ ἀνέβη μόνον ὁ γαμπρὸς μὲ τὸν σύντεκνο καὶ τὴν συντέκνισσα.

Ἡ κάμαρα εἶνε γεμάτη γυναῖκες καὶ κορίτσια. Ἡ νύφη δὲν σηκώνεται ἀπὸ τὸ σκαμνὶ ποὺ εἶνε καθισμένη καὶ δὲν σηκώνει τὰ μάτια. Μιὰ γυναῖκα, θεία της ἡ συγγενής, ὅταν μπαίνει ὁ γαμπρὸς τῆς λέγει: «Τράβα νύφ' τὸ πόδι σου καὶ θὰ σὲ πατήση ὁ γαμπρός».

Ἡ νύφη τὸ τραβᾶ καὶ ὁ γαμπρὸς μὲ ἕνα φλουρὶ καὶ μὲ τὸ δακτυλίδι τὴν σταυρώνει τρεῖς φορὲς καὶ τ' ἀφίνει στὰ γόνατά της. Τὸ φλουρὶ τὸ δίνει ἡ νύφη στὴν μητέρα ἢ τὴν ἀδελφή της καὶ περνᾶ τὸ δακτυλίδι στὸ δάκτυλο. Δύο κορίτσια συγγενικὰ θὰ τὴν πιάσουν ἀπὸ τὶς μασχάλες καὶ θὰ τὴν κατεβάσουν.

Ἡ νύφη, ἅμα βγῆ ἀπὸ τὴν ἐξώπορτα, θὰ γυρίση ν' ἀποχαιρετήση τὸ πατρικό της σπῆτι. Σκύβει τὸ κεφάλι της καὶ στέκεται καὶ ὁ πατέρας της ἀπ' ἐπάνω ἀπ' τὸ παράθυρο θὰ τὴν λυχνιάση μὲ ρύζι καὶ παράδες,—ρύζι διὰ νὰ ριζώση καὶ παράδες γιὰ νὰ εἶνε εὐτυχισμένη. Τὰ παιχνίδια παίζουν στὸ μεταξύ. Δύο παλληκάρια συγγενικά της τὴν βαστοῦν ἀπὸ τὶς μασχάλες, καὶ αὐτὴ μὲ κλεισμένα μάτια, συγκινημένη καὶ ντροπαλή, μόλις περπατεῖ. Τὴν ἐσυμβούλευσαν, ὅτι τὸ νταβοῦλι θὰ κτυπᾶ τέσσαρες φορὲς κ' ἐκείνη θὰ σηκώνη μιὰ τὸ πόδι. Καὶ καταντᾶ νὰ κάμουν τέσσερες ἢ πέντε ὧρες γιὰ νὰ φθάσουν στὴν ἐκκλησία, δηλαδὴ δρόμο μόλις ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας!

Κάθε λίγο σταματοῦν καὶ κερνιοῦνται ἀπὸ τὰ σπήτια. Ἀπὸ τὰ παράθυρα τοὺς ραίνουν ρύζι καὶ ὅλο τὸ χωριὸ εἶνε στὸ πόδι. Ὅταν φθάσουν στὴν ἐκκλησία, τὰ παιχνίδια παύουν.

Ἡ νύφη ἔστειλε στὴν ἐκκλησία σαράντα «πηχοπλὲ» πανὶ καὶ τὸ ἔβαλαν ἀπὸ τὴν πόρτα ὡς ἐκεῖ ποὺ θὰ πατήση γιὰ νὰ στεφανωθῆ. Ὁ παπᾶς θὰ πάρη τὴν νύφη ἀπὸ τὸ χέρι μὲ ψαλμωδίες καὶ θὰ τὴν βάλη νὰ σταθῆ μέσα στὸν χορὸ καὶ μετὰ θὰ πάρη τὸν γαμπρὸ καὶ ὁ κόσμος γεμίζει τὴν ἐκκλησία.

Μετὰ τὴν στεφάνωση, ἡ συντέκνισσα ρίχνει τὸ στεφανοπάνι (ὕφασμα συνήθως μάλλινο) στοὺς ὤμους τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης καὶ τοὺς ραίνουν ὅλοι μὲ παράδες, ρύζι καὶ σταφίδες. Θὰ φιλήσουν τὰ στέφανα πρῶτα ὁ πατέρας, ἡ μητέρα, τ' ἀδέλφια καὶ κατόπι οἱ συγγενεῖς καὶ ὅλοι οἱ δικοί. Ἀδελφὴ ἢ συγγενὴς τοῦ γαμβροῦ βαστᾶ τὴν νύφη καὶ αὐτὴ στηρίζεται στὸ χέρι τοῦ γαμπροῦ καὶ βγαίνουν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία. Ἐμπρὸς πηγαίνει σιγά-σιγὰ ἡ μουσικὴ καὶ πίσω ὁ γαμπρὸς μὲ τὴν νύφη, τὸν κουμπάρο καὶ ὅλους τοὺς καλεσμένους τους.

Οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ εἶνε ὁλόχαροι ποὺ πῆραν τὴν νύφη καὶ λέγουν στοὺς λυπημένους τῆς νύφης:

Ναί, πήραμε, ναί πήραμε νυφίτσα στολισμένη
ἄντε καὶ ἀφίσαμε κατούδια (γατάκια) τσιμπλιασμένα.

Οἱ γονεῖς, τ' ἀδέλφια, οἱ συγγενεῖς καὶ καλεσμένοι τῆς νύφης πηγαίνουν στὸ σπῆτι τῆς νύφης καὶ ἐκεῖ χωρὶς καρδιὰ προσπαθοῦν νὰ διασκεδάσουν.

Τὸν γαμπρὸ καὶ τὴν νύφη ραίνουν ἀπὸ τὰ σπήτια μὲ ρύζι καὶ λεβάντες.

Ὅταν φθάσουν στοῦ γαμπροῦ τὸ σπῆτι ἡ νύφη θὰ σταθῆ ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα μὲ τὸ πλῆθος, ὁ γαμβρὸς θὰ ἀνέβη ἐπάνω στὸ σπῆτι καὶ ἀπὸ τὸ παράθυρο θὰ ρίξη ρύζι νὰ ριζώση τὴν νύφη, θὰ κατέβη νὰ τὴν πιάση ἀπὸ τὸ χέρι καὶ θὰ σταθῆ πλάγι της.

Μία ἡλικιωμένη συγγενὴς τοῦ γαμπροῦ θὰ δώση στὴ νύφη ἕνα μπουκάλι κρασὶ καὶ ἕνα ψωμὶ νὰ τὰ βάλη κάτω στὶς μασχάλες της. Στὸ κατώφλι βάζουν μιὰ προβιὰ ἄσπρη καὶ ἀπ' ἐπάνω μπαλντᾶ ἢ ὑνί, ὁ γαμπρὸς καὶ ἡ νύφη θὰ τὰ πατήσουν καὶ θὰ μποῦν στὸ σπῆτι. Ἀλλοῦ ἀντὶ ψωμιοῦ καὶ κρασιοῦ, βάζει μιὰ γυναῖκα τρία ψωμιὰ ἐπάνω στὰ στήθια της νύφης καὶ τὰ βαστᾶ μὲ τὰ δυό της χέρια, ὡς ποὺ νὰ καθίσουν καὶ ὕστερα ἡ ἴδια ἡ γυναῖκα θὰ τὰ πάρη καὶ θὰ τὰ φάνε στὸ τραπέζι τὸ βράδυ.

Στὸ κατώφλι βάζουν μιὰ προβιὰ ἄσπρη κ' ἐπάνω μπαλντᾶ καὶ ὑνί. Ὁ γαμπρὸς κ' ἡ νύφη θὰ τὰ πατήσουν καὶ θὰ μποῦν στὸ σπῆτι. Τὴν ἄσπρη προβιὰ τὴν βάζουν γιὰ νὰ γεράσουν καὶ νὰ γίνουν τὰ μαλλιά των ἄσπρα σὰν τὴν προβιά, τὸ κρασὶ καὶ τὸ ψωμὶ γιὰ νὰ ἔχουν τὴν εὐτυχία στὸ σπῆτι των.

Ἐκεῖ στὴν πόρτα ἡ ἴδια γυναῖκα ἔχει ἕξη κουφέτα καὶ βάζει τρία στὰ στόμα τοῦ γαμπροῦ καὶ τρία στῆς νύφης καὶ ὁρμηνεύει νὰ μὴ τὰ φάνε, παρὰ ἡ νύφη νὰ τα βγάλη ἀπὸ τὸ στόμα της καὶ νὰ τὰ βάλη στοῦ γαμπροῦ τὸ στόμα καὶ ὁ γαμπρὸς τῆς νύφης, γιὰ νὰ καλοπερνοῦν καὶ μὴ ἔχουν γλωσσοφαγιά.

Ἀνοῖχτε πόρτα τοῦ γαμπροῦ, πόρτα τῆς μαυρομάτας
νὰ μπ' ὁ γαμπρὸς μὲ τσόχινα κ' ἡ νύφη μὲ κνικάτα.

Ὁ γαμπρὸς πηγαίνει τὴν νύφη στὴν καλὴ κάμαρα ὅπου θὰ καθίση μὲ τὶς γυναῖκες καὶ ὁ γαμπρὸς ξέχωρα μὲ τοὺς ἄνδρες. Ἕνα ἀγόρι θὰ βάλη τότε ἕνα μωρὸ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς νύφης. Ἡ νύφη θὰ βγάλη ἀπὸ τὸν κόρφο της ἕνα μεταξωτὸ μαντήλι καὶ θὰ τὸ δώση στὸ παιδί. Ὕστερα θὰ τὸ βάλη στοῦ γαμπροῦ τὴν ἀγκαλιὰ καὶ αὐτὸς θὰ τοῦ δώση παράδες.

Ἀφοῦ κερασθοῦν, θὰ χορέψουν τὸν χορὸ τῆς νύφης. Ἡ συντέκνισσα θὰ σηκώση τὴν νύφη κι' ἐκείνη μὲ τὰ μάτια κατεβασμένα θὰ σύρη τὸν χορὸ καὶ θὰ πιάσουν τὰ κορίτσια. Τότε ὁ τραγουδιστὴς τραγουδεῖ:

Χόρευε χαϊδεμένη μου, μαλαματένια βούλα
νὰ σὲ χαρῇ ἡ μαννούλα σου, ποὺ σ' ἔχει μοναχούλα

Νύφη μου καλερίζικη, νύφη μου νὰ γεράσης,
νύφη μου μὲ τὸν νέο σου ὡραῖα νὰ περάσης.

Ὕστερα σηκόνονται τὰ παληκάρια καὶ σέρνει ὁ γαμπρὸς τὸ χορό.

Λεβέντης εἶσαι, μάτια μου,
λεβέντικα χορεύεις
λεβέντικα πατεῖς στὴ γῆ
καὶ κορνιαχτὸ δὲν σέρνεις.

Πολλὰ ἀπὸ τὰ δίστιχα αὐτὰ ὅμοια σχεδὸν λέγονται καὶ στὴν Μάδυτον.

Ὁ χορὸς ἐξακολουθεῖ ἕως τὸ βράδυ, ὁπότε φεύγουν οἱ καλεσμένοι γιὰ νὰ ἔλθουν τὴν νύχτα στὸ τραπέζι. Δύο-τρία παλληκάρια καὶ τέσσερες πέντε γυναῖκες μὲ τὰ παιχνίδια ἐμπρός, θὰ προσκαλέσουν τὸν σύντεκνο καὶ τὴν συντέκνισα στὸ φαγί. Ἕνα παλληκάρι βαστᾶ μπουκάλι κρασὶ καὶ κερνᾶ ὅποιον δῆ στὸ δρόμο. Σηκώνουν ὅλοι τὸ μπουκάλι, πίνουν καὶ εὔχονται γιὰ τοὺς νειόπαντρους:

«Νὰ ζῆστε νὰ γεράστε στερεγωμέν'.»

Στὸ τραπέζι θὰ ἔχουν πολλὰ φαγιά, ποὺ τὰ μαγέρευσαν συγγενεῖς γυναῖκες: Ὄρνιθα κοκκινιστή, κρέας μὲ τὶς πατάτες, κρέας μὲ τὰ δαμάσκηνα ἢ μὲ τὰ σέλινα, πιλάφι καὶ ἄλλα. Ἡ συντέκνισσα θὰ φάη ξέχωρα μὲ τὲς καλεσμένες καὶ ἡ νύφη θὰ κάθεται στὸ μιντέρι καὶ ὁ σύντεκνος μὲ τοὺς καλεσμένες του θὰ τρῶνε σὲ ἄλλη κάμαρα. Ὁ γαμβρὸς θὰ κάθεται ἐπίσης στὸ μιντέρι, χωρὶς νὰ τρώγη. Ὅταν ἡ συντέκνισσα πιῆ κρασὶ ἡ νύφη σηκώνεται στὸ πόδι καὶ ὅταν πιῆ ὁ σύντεκνος, ὁ γαμπρὸς θὰ σταθῆ στὸ ἕνα πόδι. Ἀφοῦ φᾶνε, ἡ συντέκνισσα μὲ τὸν σύντεκνο θὰ χορεύσουν τὴν νύφη:

Συντέκνισσα ποὺ στεφάνωσες καὶ ἔβαλες στεφάνι
Νὰ σ' ἀξιώση ὁ Θεὸς νὰ βάλης καὶ τὸ λάδι.
Νὰ ζῆσ' ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρὸς νὰ ζήση κι' ὁ κουμπάρος
Νὰ ζήσουν οἱ συμπέθεροι νὰ κάμουν κι' ἄλλους γάμους.

Ἡ νύφη θὰ κεράση τὴν συντέκνισσα γλυκὸ καὶ αὐτὴ θὰ ρίξη μέσα στὸ δίσκο τὸ «ξένιασμα» τὸ δικό της καὶ τοῦ συντέκνου. Ἡ λέξη εἶνε ἀρχαία ἑλληνικὴ σημαίνουσα δῶρον (βλ. Ἰλιὰς Ζ 218). Καὶ εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς ἦτο γνωστή, ὡς ἀναφέρει ὁ Βυζάντιος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν (Τόμος Γ. σελ. 163-4). Ἡ νύφη ρίχνει ὄχι μόνον τὸ δικό της ξένιασμα, μὰ καὶ τοῦ συντέκνου. Θᾶναι φλουρὶ εἰκοσιπεντάρικο, ἢ μικρότερο ἢ μεγαλύτερο.

Ἦλθε ὁ τίμιος καιρὸς καὶ βλογημένη ὥρα
νὰ σμίξη τὸ γαρύφαλο μὲ τὴν χρυσῆ τὴν βιόλα.

Ὅταν φύγουν οἱ καλεσμένοι, θὰ φάγουν ὁ γαμπρός, ἡ νύφη, τὰ πεθερικὰ καὶ οἱ στενοὶ συγγενεῖς.

* * *

Ἔπειτα ἀπὸ τὴ χαρά.— Ἐὰν ἡ ἑπομένη ἡμέρα τῆς Κυριακῆς τύχη νὰ εἶνε ἑορτή, ὁ γαμπρὸς δὲν κοιμᾶται μὲ τὴν νύφη καὶ τότε ἡ νύφη θὰ κοιμηθῆ μαζὺ μὲ τὴν θείαν ἢ μίαν ἡλικιωμένην συγγενῆ τοῦ γαμπροῦ. Τὸ πρωὶ ἡ νύφη θὰ ρίξη νερὸ νὰ πλυθῆ ὁ γαμπρός, ὁ πεθερός, ἡ πεθερά, ὁ ἀφέντης (ὁ μεγάλος ἀδελφός).

Ὁ γαμπρὸς θὰ βγῆ τὴν Δευτέραν ἢ τὴν Τετάρτην καὶ θὰ πάη στὸ σπῆτι τῆς μητέρας τῆς νύφης καὶ τοῦ πατέρα νὰ φιλήση τὸ χέρι των. Ὕστερα θὰ πάγη στὴν ἀγορὰ νὰ ἀγοράση μιὰ κίτρινη σκοῦπα, ἕνα ἀδράχτι καὶ ἕνα σκαμάκι βαμβάκι καὶ θὰ τὰ δώση στὴ νύφη. Αὐτὴ τότε πηγαίνει στὶς τρεῖς κῶχες τοῦ σπητιοῦ καὶ κάμνει στὸ ἀδράχτι τρεῖς κλωστὲς ἴσα μὲ τὸ μπόϊ της καὶ δένει τὴν κάθε μιὰ ἀπὸ σαράντα κόμπους καὶ τὶς βάζει στὸ κάτω μέρος ἀπὸ τὸ σεντοῦκι της καὶ τὸν καιρὸ ποὺ θὰ πεθάνη τῆς τὸ βάζουν μαζύ της γιὰ νὰ μαρτυρᾶ στὸν ἄλλο κοσμο ὅτι ἔγινε νύφη.

Τὸ μεσημέρι θὰ γίνη τραπέζι στὸ σπῆτι τῆς νύφης. Θὰ φάγουν τὰ πεθερικά, ὁ κουμπάρος, ἡ κουμπάρα, οἱ θειοί, οἱ συγγενεῖς καὶ ἀπὸ τῆς νύφης τὸ σόϊ. Μετὰ τὸ μεσημέρι ἡ νύφη θὰ δώση τὰ «μποχτσαλήκια» στὸν πεθερό, στὴν πεθερά, τὸν σύντεκνο, τὴν συντέκνισσα, θὰ στείλη μανδηλώματα σὲ ὅσους τὴν ἔδωσαν ριξίματα: μαντήλι, κάλτσες ἢ καὶ σακκοῦλα ἀναλόγως μὲ τὸ πόσο μεγάλο ἦταν τὸ ρίξιμο.

Τὴν ὀγδόη μέρα μετὰ τὸ γάμο, ἡ νύφη τὸ πρωὶ θὰ πάη στῆς μητέρας της τὸ σπῆτι. Ἐκεῖ τὸ μεσημέρι θὰ γίνη «φιλιά» (φίλεμα) θὰ φάγη ὁ γαμπρὸς ἡ νύφη ὁ πεθερός, ἡ πεθερά, ὁ ἀφέντης, οἱ κουνιάδοι καὶ οἱ κουνιάδες καὶ τὸ βράδυ ἀφοῦ σκοτειδιάση θὰ πᾶνε στὸ σπῆτι των.

Τὸ Σάββατο στὶς δεκατέσσερης, ἡ κουμπάρα θὰ πάρη τὴν νύφη στὸ σπῆτι της νὰ λουσθῆ. Τὸ πρῶτο λούσιμο τῆς νειόνυφης δὲν πρέπει νὰ γίνη στὸ δικό της σπῆτι. Ὁ κουμπάρος τὸ βράδυ θὰ φέρη τὸν γαμπρό, ἐκεῖ τὸ βράδυ θὰ φᾶνε καὶ ἐκεῖ θὰ κοιμηθοῦν. Ἡ συντέκνισσα ἀπὸ βραδὺς θὰ φωνάξη τὶς γειτόνισσες, συγγενεῖς καὶ φιληνάδες νὰ ἔλθουν τὸ πρωὶ τὴν Κυριακὴ γιὰ νὰ κατεβάσουν τὴν νύφη στὴν ἐκκλησία. Τὶς νυφικὲς λαμπάδες στέλουν ἀπὸ βραδὺς καὶ θὰ βγοῦν μαζὺ μὲ τὰ Ἅγια. Μετὰ τὴν λειτουργία θὰ διαβασθῆ ἡ παράκλησις τῆς νύφης. Ὁ παπᾶς θὰ μνημονεύση πρῶτα τὸν γαμπρὸ καὶ τὴν νύφη, τὰ πεθερικὰ καὶ ὅλους τοὺς καλεσμένους τῆς χαρᾶς. Ἡ νύφη θὰ δώση στὴν παράκλησι μιὰ ἢ μισὴ λίρα.

Ἡ κουμπάρα θὰ πάρη τὴν νύφη καὶ ὅλες τὶς προσκαλεσμένες στὸ σπῆτι της. Περνῶντας ἀπὸ βρύσι ἡ νύφη θὰ τὴν ἀσημώση, θὰ ρίξη δηλαδὴ μέσα στὴ γούρνα παράδες καὶ τὰ παιδιά, ποὺ τὸ ξεύρουν, παραφυλάγουν καὶ τοὺς πέρνουν.

Ὅλοι θὰ κερασθοῦν καὶ θὰ φύγουν, θὰ μείνη μόνον ὁ γαμπρὸς καὶ ἡ νύφη γιὰ νὰ φάγουν τὸ μεσημέρι.

Τὰ παλαιότερα χρόνια ἐπὶ σαράντα μέρες δὲν ἄφιναν τὴν νύφη νὰ βγῆ ἔξω ἀπὸ τὸ σπῆτι καὶ στὶς 40 τὴν πήγαιναν στὴν ἐκκλησία. Ἔλεγαν πὼς ἡ νύφη εἶνε σὰν τὴν λεχοῦσα καὶ ὅπου πατήση ἀσαράντιστη νύφη χορτάρι δὲν φυτρώνει. Ἡ νύφη ἀπὸ σεβασμὸ δὲν μιλοῦσε ἐμπρὸς στὸν πεθερὸ καὶ τὴν πεθερὰ καὶ τὸν ἄνδρα της. Ποτὲ ἐμπρὸς σὲ ξένους δὲν ἔλεγε τὸν ἄνδρα της μὲ τὸ ὄνομά του. Ἔλεγεν «ὁ δικός μου». Ἀργότερα ὅταν ἀποκτοῦσε παιδί, ἔλεγεν «ὁ πατέρας μας» καὶ ὅταν τὸν φώναζε ἔλεγε: «ἔλα λεγῶ» ἢ «ποῦ εἶσαι κεγῶ;»

ΕΛΠΙΝΙΚΗ ΣΑΡΑΝΤΗ